

становище України є складним, але попри масштабні знищення економіка працює і показує динаміку позитивних змін. Релоковані підприємства продовжують свою роботу, аграрії попри складнощі продовжують експортувати продукцію, банки здійснюють свою діяльність, держава отримує багатосторонню фінансову підтримку, яка надається частково у вигляді кредитів, міста у центральній частині України, на заході та частково на півдні живуть своїм життям.

Перспективи економіки України у наступні роки залежатимуть від закінчення бойових дій та початку відновлювальних робіт.

Список використаних джерел

1. Прямі іноземні інвестиції в Україну. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 30.03.2023).
2. Дебет-Кредит. *Індекс інфляції (індекс споживчих цін) в Україні*. URL: <https://services.dtkr.ua/catalogues/indexes/3> (дата звернення: 30.03.2023).
3. Рівень безробіття в Україні. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення: 30.03.2023).
4. Економічна правда. *Кількість безробітних в Україні*. URL: <https://www.erpravda.com.ua/news/2023/02/3/696678/#:~:text> (дата звернення: 30.03.2023).
5. Інтерфакс Україна. *Економіка*. URL: <https://bin.ua/news/economics/economic/291518-obsyag-perevezen-vantazhiv-u-2022-r-znizivsya-na.html> (дата звернення: 01.04.2023).
6. Укрінформ. У нацбанку пояснили значене падіння ВВП у 2022 році. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3670053-u-nacbanku-roasnili-znacne-padinna-vvp-u-2022-roci-vinna-masova-migracia.html#:~:text> (дата звернення: 31.03.2023).
7. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2022 рік. *Мінфін*. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%94%D0%91%D0%A3_%D0%B7%D0%B0_2022_%D1%80%D1%96%D0%BA_01_03_2023.doc.pdf (дата звернення: 01.04.2023).

Саміра Бучок

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО ХVІІІ СТ. ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЗАХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКУ КУЛЬТУРУ

У кризові та переломні моменти, які відбуваються у сучасному світі, актуалізується проблема збереження духовності та культурних надбань західно-європейської цивілізації. Одним із таких надбань є Просвітництво – складне та багатогранне явище не лише в історії західно-європейської, але й світової культури. Це була могутня ідейна течія, яка відображала

антифеодальні та антиабсолютистські прагнення освіченої частини населення Західної Європи у другій половині XVII – останній третині XVIII століття.

Важливі теоретичні та методичні висновки з історико-філософської та історико-культурної тематики доби Просвітництва містяться у працях П. Бейля, Г. Токвіля, Г. Лейбніца, Е. Берка, Е. Тарле, А. Люблінської та ін. Проте існує потреба в історико-культурному вивченні цієї наукової проблеми, що дозволяє продовжувати подальші наукові пошуки.

Просвітництво завжди наділяють рисами, характерними для європейської історії, культури та ментальності. Як відомо, цей культурний рух зародився в Англії у другій половині XVII ст., однак найчисленніша когорта просвітителів сформувалася у Франції в XVIII ст. і саме з цієї країни ідеї Просвітництва поширились по всій Європі [3, с. 69].

В основі світогляду французьких просвітителів була покладена концепція освіченого абсолютизму, гуманізму, критика церкви, патріотизм та утвердження громадянської самосвідомості. Їх представники стверджували, що світ, у якому вони жили, влаштований гармонійно та раціонально, а людина є досконалою істотою, наділеною від природи різноманітними талантами та здібностями. Також просвітителі вважали, що як у природі, так і в суспільстві та особистому житті людини діють однакові універсальні закони, – отож людина має їх пізнати та облаштувати відповідно своє життя. [2, с. 261].

З ідеологію французького Просвітництва тісно пов'язаний духовно-інтелектуальний феномен європейської культури другої половини XVIII століття – енциклопедизм. Автори «Енциклопедії» Дідро, Д'Аламбер, Монтеск'є, Вольтер, Руссо, Гольбах, Тюрго, Кене, Кондорсе та ін. стали опозицією віджилому феодальному режимові та захисниками прав та свобод людини. Енциклопедисти у своїх публікаціях популяризували наукові знання, сприяли піднесенню рівня освіченості та утвердженню у суспільстві ідей рівності та свободи [5].

Найвідоміший із французьких просвітителів, Вольтер (1694–1778), постійно критикував як монархію, так і католицьке духовенство з їх прагненнями до розкоші та збагачення за рахунок народу. Саме його ідеї визначили ідеологічне підґрунтя Великої французької буржуазної революції. Ідеалом філософа були суспільство й культура, засновані на так званих «природних законах», зокрема на любові до дітей та батьків, чесності, людяності. Враховуючи популярність Авторитет Вольтера як філософа та письменника у тогочасному західно-європейському суспільстві був незаперечним [1, с. 189].

Інший французький просвітитель, Шарль Монтеск'є (1689–1755), у своїх сатиричних творах на сторінках «Енциклопедії» висміював королівську сваволю, тягу до надмірної розкоші та засуджував непомірні податки для простолюдинів. Ідеал державного устрою філософ вбачав у конституційній монархії та поділі влади на три гілки – законодавчу

(парламент), виконавчу (монарх) і судову.

Жан Жак Руссо (1712–1778) був представником демократичного крила французького Просвітництва. У центрі уваги філософа були соціальні проблеми, зокрема шляхи подолання соціальної нерівності між людьми. Він вперше чітко сформулював буржуазно-демократичні вимоги рівності у своїй всевітньовідомій праці «Міркування про походження і підстави нерівності між людьми» [5]. Французьке Просвітництво відоме й іншими яскравими особистостями.

Спираючись на теоретичні положення англійського філософа XVII ст. Джона Локка, французькі просвітителі висунули ідею свободи, рівності та всебічного розвитку людини, яка знайшла втілення у «Декларації прав людини і громадянина» (1789), яка стала конституцією Франції. Просвітителі ідеологічно підготували Велику французьку буржуазну революцію. Здійснивши переворот у свідомості людей не лише французів, але й населення усієї Західної Європи та Америки [4, с. 69].

До середини XVIII століття традиції епохи Просвітництва мали суттєвий вплив і на повсякденне життя західно-європейського суспільства, що було пов'язано зі змінами у системі освіти – вона стала більш світською.

Загалом, французьке Просвітництво слід розглядати як особливий період в історії, під час якого відбулися революційні перетворення у всіх сферах суспільного життя, які спонукали європейські держави боротися проти феодального ладу, диктату церкви, безправ'я особистості. Йому був притаманний класичний раціоналізм, віра у прогрес суспільства та культури, антиклерикалізм, заклик до руйнування стереотипів, що перешкоджали розвитку людини і суспільства. Французькі просвітителі вірили в суспільні, гуманістичні ідеали, переконуючи, що саме культура має вдосконалити людину.

Таким чином, епоха Просвітництва мала великий вплив на розвиток західно-європейської культури. Внаслідок діяльності французьких філософів-просвітителів європейська спільнота отримала принципово нові підходи до розуміння філософських, етичних та естетичних проблем, які не втратили своєї актуальності й донині.

Список використаних джерел

1. Історія світової культури: навч. посіб. / за ред. Л. Т. Левчук. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
2. Культурологія / за ред. Т. Б. Гриценко. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
3. Культурологія: теорія та історія культури: навч. посіб. / за ред. І. І. Тюрменко. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 370 с.
4. Музальов О. О. Культурологія: навч. посіб. для учнів, студентів і викладачів. Львів. 2012. 185 с.
5. Энциклопедия Дидро и Д'Аламбера: триумф просвещения. URL: <https://press-libfl.tilda.ws/enciklopediya-didro-i-dalambere-triumf-prosveshcheniya>